

Kustár Zoltán*

Debrecen (DRHE)

A Misna Názír traktátusa

I. rész

Bevezetés

A Misna *Názír* című traktátusa a *Násím* fejezet negyedik traktátusaként a názírság intézményét tárgyalja, azaz lényegében a Tóra vonatkozó rendelkezésének, a 4Móz 6,1–21-nek a magyarázatát kínálja.

A *Názír* traktátus számos rendelkezése a második templom időszakából származik: így a Sammaj és Hillél iskolájának vitáját ismertető részletek (I. 1; II. 1), valamint a VII. 2–3 szakasz, ami a második templom idején működő „első vénék” törvényértelmezését ismerteti (ld. Toszefta 5:1, Naz 53a). A traktátus többi misnája az első században élt Akiba rabbi tanítványaitól, Meir, Jose, valamint Júda és Eleázár rabbiktól származik.¹

A Tóra szerint a názírság egy meghatározott időszakra vállalt „szent” életmód, melyen a hívő „az Úrnak szenteli magát” (vö. 4Móz 6,5). Ennek alapján a téma tárgyalását tulajdonképpen a Misna *Kodásím* című fejezetében várnánk. Mivel azonban a *Násím* fejezet előző traktátusa (*Nedarím* = fogadalmak) a fogadalmak kérdését tárgyalja, a názírság pedig egy ünnepélyes fogadalommal veszi kezdetét (ld. 4Móz 6,2), így a jelenlegi elhelyezkedése is jól indokolható. Názírságot asszony is fogadhatott, ezt azonban a férj vagy a családapa érvényteleníthette. Tehát ez is egy olyan pont, ami bekapcsolja a traktátust a *Násím* fejezetbe (is).

A babiloni Talmud – a Tóra elrendezésével szemben – a traktátust a *Sota* („hűtlen feleség”) traktátus előtt hozza (vö. 4Móz 5,11–31: a féltékenységi törvény – 4Móz 6,1–21: A názír-fogadalom), mondván, hogy a názírsággal járó alkoholtilalom a hűtlenségeknek is elejét veheti (*Sota* 2a).

A *Názír* traktátus kilenc bekezdésének szerkezete és tartalma röviden a következő:

I. A názír-fogadalom nyelvi megfogalmazása és érvényessége, a názírság időtartama, az „örök názírság”, a Sámson-féle názírság

II. Érvényes és érvénytelen fogadalom, többszöri názírság

III. A názírság kitöltése és lezárása, eljárás a vitatott hosszúságú názírság esetén

* Kustár Zoltán teológiai tanulmányait 1987 és 1993 között végezte Debrecenben és Baselben. Doktorátusát a németországi Halléban szerezte 1997-ben, majd Budapesten habilitált 2007-ben. Kiemelt kutatási területe a prófétai iratok redakciótörténete és a masszoréta szöveg hagyományozás. 1997 óta a Debreceni Református Hittudományi Egyetem oktatója, 2001 óta ugyanott az Ószövetségi Tanszék tanszékvezető docense.

¹ *Názír* szócikk in: *Encyclopaedia Judaica, editorial Staff* – CD változat.

IV. Az érvényes fogadalom formája (vö. az I. bekezdést), nők názírságának felmondása, az apa által fiára rótt názírság

V. Tárgyak téves megszentelése – és ennek applikálásaként: tévedésből tett názír-fogadalom, feltételes názír-fogadalom

VI. A názírra vonatkozó tilalmak, a názírsághoz kapcsolódó áldozatok rendje

VII. A názírság megszakítása halottal való érintkezés okán, az ez alóli kivételek, a Templomba való belépés esetei

VIII. A tisztátalanná válás határesetei

IX. Asszonyok, rabszolgák és pogányok názír-fogadalmá, rendelkezések azok számára, akik názírságuk kitöltése után értesültek tisztátalanná válásukról, a tisztátalanság vizsgálata, Sámuel názírsága

Fordítás

A lentiekben közölt fordítás a *Názír* traktátus első három bekezdését tartalmazza. A szöveg nyelvi megértését a fordításban [kapcsos] zárójelbe tett kiegészítések segítik, a tartalmi értelmezéshez pedig lábjegyzetek kínálnak fontos háttér-információkat. A cél az volt, hogy a fordítás önmagában is folyamatosan olvasható *Misna*-szöveget eredményezzen. A lábjegyzetes magyarázatok olyan célközönséget feltételeznek, amelyik alapszinten járatos a héber nyelvben, a Bibliát ismeri, de a judaisztika tudományterületén nem járatos.

A fordítás a *Misna* Petuchowski és Schlesinger gondozásában, 1968-ban, Bázelen megjelent kiadása alapján készült: *Mischnajot. Die sechs Ordnungen der Mischna. Hebräischer Text mit Punktation, deutscher Übersetzung und Erklärung. Teil III: Ordnung Naschim. Übersetzt und erklärt von M. Petuchowski und S. Schlesinger. Dritte Auflage. Victor Goldschmidt Verlag, Basel 1968, 249–301.*

Szövegkritikai kérdésekbe nem bocsátkoztunk, a kérdéses esetekben e kiadvány által támogatott olvasatot követtük. A lábjegyzetek terén a kiadványra szintén jelentős mértékben támaszkodhattunk.

Kontroll-fordításként jól használhatónak bizonyult D. Correns munkája: *Die Mischna in deutscher Übersetzung mit einer Einleitung und Anmerkungen* Hannover 2002.

I. bekezdés

- 1) A názír-fogadalom bármilyen körülírása názír-fogadalom. Ha valaki [egy názírt látva] azt mondja: „Az akarok lenni!” – názír lett. Vagy [ha azt mondja: Olyan] „Szép akarok lenni!” – názír lett.² [Vagy azt mondja:] „*Názíq, názíach, pázjách* akarok lenni!” – názír lett.³ [Ha valaki – egy názírt látva – azt mondja:] „Olyan akarok lenni, mint ő!”⁴ [vagy:] „Be akarom [a hajamat] úgy bodorítani!” [vagy:] „Úgy akarom ápolni [a hajamat]!” [vagy:] „Vállalom, hogy megnöveszttem hosz-

² Miközben egy názírt látva megfogja a saját haját, mert a mondat akkor ezt jelenti: „Olyan szép haját akarok magamnak, mint amilyen neki van!”

³ A héberben e szavak nagyon hasonlítanak hangzásukban a „názír” szóhoz. A rendelkezés értelme: Utólag nem lehet arra hivatkozni, hogy valaki fogadalmában nem a „názír”, hanem egy ahhoz hasonló másik szót mondott.

⁴ Ha azonban csak annyit mond: „Olyan akarok lenni!” – akkor nem tett názír-fogadalmat, még ha közben éppen látott is egy názírt (így a Toszefta).

szúra a hajamat!” – názír lett.⁵ [Ha valaki egy názírt látva azt mondja:] „Vállalom, hogy [majd én is] madarakat [áldozok]!” – Meir rabbi erre azt mondja: „Názír lett!”⁶, a bölcsek azonban azt mondják: „Nem lett názír.”⁷

- 2) [Ha valaki azt mondja:] „Tartózkodni akarok⁸ a [szőlő-]magvaktól”, vagy: „a [szőlő] héjától”,⁹ vagy: „a hajvágástól”,¹⁰ vagy: „a [halott miatti] tisztátalanságtól”¹¹ – názír lett, és a názírság minden kötelezettségét meg kell tartania. [Ha valaki azt mondja:] „Olyan akarok lenni, mint Sámson!” [vagy:] „Mint Mánóáh fia!” [vagy:] „Mint Delilla férje!” [vagy:] „Mint az, aki kiszakította Gáza városkapuját!” [vagy:] „Mint akinek a filiszteusok kiszúrták a szemét!” – názír lett Sámson módjára.¹² Mi a különbség egy örök názír¹³ és egy Sámson-féle názír között? Az örök názír ollóval könnyíthet a haján, ha az már túl nehéz neki,¹⁴ de [ekkor] be kell mutatnia a három állatáldozatot,¹⁵ és ha [egy halott miatt] tisztátalanná tette magát, tisztátalansága miatt áldozatot kell bemutatnia.¹⁶ A Sámson-féle názír azonban nem könnyíthet a haján, ha az túl nehéz már neki, és ha [egy ha-

⁵ Ez utóbbi két mondat csak akkor tekintendő názír-fogadalomnak, ha az illető kimondásuk közben megfogja a saját haját.

⁶ Ekkor ugyanis a mondat úgy értelmezhető, hogy valaki názír akar lenni, és kötelezi magát arra, hogy tisztátalanná válása esetén megüszülése érdekében bemutatja majd a názíroknak kötelező madáráldozatot (ld. 4Móz 6,10–11).

⁷ Mivel a Tóra madár-áldozatot más esetekre, például szülés, poklosság vagy folyás miatti tisztátalanság esetére is előír (ld. 3Móz 12,8; 14,22.30–31; 15,14–15.). A bölcsek szerint azonban ilyen esetekben a názírnak egy madár-áldozatot önkéntes áldozatként (נדרבה) be kell mutatnia.

⁸ Héberül: הריני נזיר. Azaz ha valaki a „tartózkodni” értelemben kimondja a נזיר „názír” szót, miközben a következőkben felsorolt dolgok közül *legalább egyet* megnevez. Az itt felsorolt dolgoktól való tartózkodás ugyanis a názír kötelessége. Ahhoz az esethez, ha a הריני נזיר formulát használva valaki olyan dolgról mond le, ami egy názírnak nem kötelessége, ld. lentebb, a II. 1. pont alatt.

⁹ Ld. 4Móz 6,4.

¹⁰ Ld. 4Móz 6,5.

¹¹ Ld. 4Móz 6,6–7.

¹² Sámson nem volt názír a 4Móz 6 előírásai értelmében, hiszen ő maga erre nem tett fogadalmat, ugyanakkor az angyal is csupán a borivástól és a hajvágástól tiltotta el (ld. Bír 13,4k.). A zsidó hagyomány azonban az ő életmódját a názírság egy speciális formájának tekintette.

Maimonidész (Hil. Nes. III/15) szerint valaki ilyen Sámson-féle názírságot fogadott, ha bármelyik fenti formulát használva utalást tett Sámson személyére (neve: Bír 13,24; apja neve: 13,2; felesége neve: 16,4, vagy életének fontosabb eseményei: 16,1–3; 16,21). Rasi és a Toszafót szerint azonban e fogadalom csak akkor érvényes, ha valaki Sámson nevét apjának, Mánóahnak a nevével együtt mondja ki, s ezen felül az életrajzára vonatkozó fenti három kitételből még legalább egyet megemlít: a bibliai Sámson ugyanis csak így azonosítható be egyértelműen; egyébként valaki egy másik Mánóáh másik Sámson nevű fiára is gondolhatott.

¹³ Aki egyszeri, élete végéig tartó názírságot fogadott. A zsidó hagyomány a 2Sám 15,7.12 (az Úrnak felajánlott fogadalom és áldozat) és a 2Sám 14,26 (évente egyszeri hajvágás) igehelyek összekapcsolása alapján ilyen názírnak tekintette például Absolont.

¹⁴ De csak ha már legalább 12 hónapja nem volt megnyírva, ld. Absolon évenként egyszeri hajvágását (2Sám 14,26). A haját azonban ekkor is csak „könnyíteni”, azaz megrövidíteni lehet, normál méretűre levágni azonban nem.

¹⁵ Azt, amit a 4Móz 6,14 szerint a názírok fogadalmuk lejártával, levágott hajuk feláldozása során mutatnak be. A hagyomány ezt az előírást Absolonnak az ÚR számára felajánlott fogadalmából és áldozatbemutatóból (2Sám 15,7k.) vezeti le.

¹⁶ Ld. 4Móz 6,10.12 – azaz az „örök-názírra” érvényes a halottal való érintkezés tilalma.

lott miatt] tisztátalanná tette magát, akkor tisztátalansága miatt nem kell áldozatot bemutatnia.¹⁷

- 3) A [z időtartamában] meg nem határozott názír-fogadalom 30 napra szól.¹⁸ Ha valaki azt mondja: „Hosszú időre akarok názír lenni” [vagy:] „Rövid időre akarok názír lenni”, sőt [ha még azt is mondaná:] „Mostantól a világ végéig!” – akkor is 30 napra lett názír.¹⁹ [Ha azonban azt mondja:] „Názír akarok lenni, és [aztán még] egy napig!” [vagy:] „Názír akarok lenni, és [aztán még] egy óráig!” [vagy:] „Názír akarok lenni, és [aztán még egyszer] fele időre!” – akkor kétszerezesen lett názír.²⁰ [Ha azonban azt mondja:] „Názír akarok lenni 30 napig és még egy óráig!” – akkor 31 napra lett názír, mivel názírságot nem lehet órákra fogadni.²¹
- 4) [Ha valaki azt mondja:] „Názír akarok lenni [annyiszor/annyi napon át],²² ahány hajszál van a fejemen”, vagy: „ahány porszem van a földön”, vagy: „amennyi a tenger[part] homokja” – akkor örökre názír lett, és minden 30. napon meg kell nyíratkoznia.²³ Rabbi azonban ezt mondja: „Ennek nem kell minden 30. napon megnyíratkoznia.”²⁴ Kinek kell hát akkor minden 30. napon megnyíratkoznia? Annak, aki ezt mondja: „Názírságokat vállalok annyiszor, ahány hajszál van a fejemen”, vagy: „ahány porszem van a földön”, vagy: „amennyi a tenger homokja”.²⁵

¹⁷ Sámsonnak ugyanis egyrészt egész életében tilos volt a haját lenyírnia (Bír 13,5), másrészt viszont a halottól való tartózkodást nem kapta parancsba, s a Bír 14,19 alapján ahhoz nyilvánvalóan nem is tartotta magát.

¹⁸ A 4Móz 6 a názírságot ugyan szintén időszakos fogadalomnak tekinti (vö. 6,13), de minimális hosszúságról nem rendelkezik. A Talmud a 30 napra vonatkozó fenti rendelkezést a 4Móz 6,5 ׀׀׀׀׀׀ szavából vezeti le: a szó mássalhangzói számértékének összege ugyanis 30 (10+5+10+5). Ez a rendelkezés egyben azt is jelenti, hogy 30 napnál rövidebb názírság nem engedélyezett.

¹⁹ Konkrét időtartam megnevezése nélkül ugyanis ezek a vállalások nem egyértelműek, így úgy kell tekinteni őket, mintha egyáltalán nem tartalmaztak volna utalást a názírság hosszára.

²⁰ E megfogalmazásban először egy időpont nélküli, önmagában is érvényes názír-fogadalom áll („Názír akarok lenni!”), majd ezt követi egy ׀ „és” kötőszóval bevezetve egy konkrét időtartam. A kötőszó itt minden bizonnyal a felsorolás tagjait kapcsolja össze – ami miatt a konkrét időtartam már egy *második názírságra* vonatkozik. Mivel azonban, ahogy láttuk, 30 napnál rövidebb názírság nincs, így hiába vállal valaki másodjára annál rövidebb időt, ismét egy teljes, 30 napig tartó názírságot kell teljesítenie.

²¹ Szemben az előző esetekkel, a fogadalom itt ׀ „és” kötőszó nélkül hozza a názírság időtartamát, így a „30 nap” utáni számadat nyelvtanilag csak a 30 nap megnyújtásaként, nem pedig egy második názírság vállalásaként értelmezhető. A názírságot azonban csak teljes napokban lehet mérni, mivel a 4Móz 6,8 a názírság „napjairól” beszél. Így a 30 nap felett minden, egy napnál rövidebb időtartam megadása egy teljes további nap vállalását jelenti.

²² Az eredeti héberben nem egyértelmű, hogy mire vonatkozik az összehasonlítás; a vita a folytatásban éppen a zárójelben megjelenített, kétféle lehetséges értelmezésen alapul.

²³ Azaz nem olyan „örök názír”, aki *egyszeri*, egész életére szóló názírságot fogadott, s aki így csak 12 havonta könnyíthet a haján (ld. fentebb, I. 2), hanem olyan názír, aki egész életére *egymást követi*, 30 napos názírságokra kötelezte magát. Ez az értelmezés tehát a hasonlatokat a vállalt názírság számára vonatkoztatja („annyiszor”). A megnyíratkozás itt természetesen a teljes hajkorona-áldozat bemutatását jelenti (ld. 4Móz 6,13–20).

²⁴ Azaz szerinte a názír *egyszeri*, egész életére szóló názírságot fogadott, aki csak 12 havonta könnyíthet a haján („örök názír”, ld. fentebb, I. 2). Ez az értelmezés tehát a hasonlatokat a vállalt názírság időtartamára vonatkoztatja („annyi napon át”).

²⁵ Az eredeti héberben a „názírság” szó itt – szemben az I. 4. pont előző példamondataival – többes számban áll (נִזְרִירוֹת). Azaz Rabbi szerint csak a többes számú forma kötelez egy egész életen át egymást követő, 30 napos názírságokra.

- 5) [Ha valaki azt mondja:] „Názír akarok lenni, mint egy teli ház!” vagy: „mint egy teli kosár!”, akkor ki kell őt kérdezni. Ha azt mondja: „Súlyos názírságot akartam fogadni!”²⁶ – akkor 30 napra lett názír.²⁷ Ha azonban azt mondja: „Meghatározatlan időre akartam názírságot fogadni!”, akkor a kosarat úgy kell venni, mintha az mustármagvakkal lenne tele – s így egész életére názír lett.²⁸
- 6) [Ha valaki azt mondja:] „Názír akarok lenni inentől eddig és eddig a helyig!”, akkor meg kell becsülni, hány napi útra van tőle az a hely. Ha ez kevesebb, mint 30 nap[i út] – akkor 30 napra lett názír. Ha nem kevesebb – akkor annyi napra lett názír, ahány nap[i út]ra van.²⁹
- 7) [Ha valaki azt mondja:] „Názír akarok lenni annyiszor, ahány nap van az évben!” – akkor annyi názírságot kell [egymás után] teljesítenie, ahány nap van az évben.³⁰ Rabbi Jehuda ezt mondta erre: „Egyszer történt, hogy egy [názír] akkor halt meg, amikor [az ilyen názírságát éppen] kitöltötte.”³¹

II. bekezdés

- 1) [Ha valaki azt mondja:] „Tartózkodni akarok a szárított fűgétől!” vagy „a préselt fűgétől” – Sammaj iskolája erre azt mondja: „Názír lett!”³² Hillél iskolája azonban ezt mondja: „Nem lett názír!”³³ Jehuda rabbi erre azt mondta: Még ha Sammaj iskolája ezt [így] is mondja, csak azt akarta mondani: „Olyan ő, mint aki azt mondja: Olyanok a számomra, mint az áldozat!”³⁴

²⁶ Azaz „olyan súlyosat, mint egy teli ház/kosár”.

²⁷ Ld. fentebb, az I. 3. pont alatt.

²⁸ Azaz, mivel fogadalmában a „názír” szó egyes számban áll (נָזִיר), csupán egyetlen názírságot fogadott (ld. fentebb, az I. 3. pont alatt), ennek hossza azonban a (megszámlálhatatlan, apró mustármagvakkal teli) kosár értelmében egész hátralévő életére vonatkozik („örök názír”, ld. fentebb, az I. 2. pont alatt).

²⁹ Ez a rendelkezés azokra vonatkozik, akik hosszú útra indulnak, és a názírságot az út során akarják teljesíteni; ezen belül is csak azokra, akik már el is kezdték az utazást. Aki azonban még nem indult útnak, az út hosszától függetlenül 30 napos názírságot fogadott.

³⁰ Azaz 365 egymást követő, 30 napos názírságot – annak ellenére, hogy fogadalmában a נָזִיר szó egyes számban állt.

³¹ A történet azt illusztrálja, hogy itt nem *egyszeri*, egész életre szóló názírságról van szó (ld. Rabbi nézetét egy ehhez hasonló kérdésben az I. 4. pont alatt), hanem 365 *egymást követő*, 30 napos názírságról: a názírságot ugyanis csak ebben az esetben lehet „kitölteni”.

³² A „Tartózkodni akarok...!” kifejezés ugyanis héberül ugyanúgy hangzik, mint a „Názír akarok lenni!” mondat (הִרְרִי נִזִיר). E szigorú felfogás tehát megakadályozza, hogy valaki a könnyelműen kimondott „Názír akarok lenni!” fogadalmát utólag érvénytelenítse azzal, hogy gyorsan olyan dolgokat sorol fel utána, amiktől a názírnak nem kell tartózkodnia. De ha nem szándékosan is sikerült így a megfogalmazás: Sammaj iskolája szerint a „Tévedésből történt megszentelés is érvényes megszentelés”, márpedig a 4Móz 6,5 a názírt is „szent”-nek nevezi – azaz az önmagában téves názír-fogadalom is érvényes fogadalom.

³³ Hillél iskolája szerint a „Tartózkodni akarok...!” kifejezés csak akkor számít názír-fogadalomnak, ha utána olyan dolog megnevezése következik, amiktől a názírnak a 4Móz 6 értelmében meg kell tartóztatnia magát.

³⁴ Azaz Sammaj iskolája sem tekinti a fenti eseteket érvényes názír-fogadalomnak, de az adott dolog olyanná vált kimondója számára, mint egy Istennek szentelt áldozat, ezért attól fogadalmának megfelelően köteles tartózkodnia. Ezzel szemben Hillél iskolája szerint csak olyan dologgal kapcsolatban lehet önmegtartóztatást fogadni, ami része a názírok kötelezettségeinek, ezért minden más dolog esetében a fogadalom nem érvényes, és a megnevezett ételeket az illető nyugodtan fogyaszthatja.

- 2) Ha valaki azt mondja: „Ez a tehén azt kérte³⁵, hogy tartózkodjak tőle,³⁶ ha feláll – hát legyen!”³⁷ [vagy:] „Ez az ajtó azt kérte, hogy tartózkodjak tőle,³⁸ ha kinyílik – hát legyen!”³⁹ – Sammaj iskolája erre azt mondja: „Názír lett!”⁴⁰ Hillél iskolája azonban ezt mondja: „Nem lett názír!”⁴¹ Jehuda rabbi erre azt mondta: Még ha Sammaj iskolája ezt [így] is mondja, csak azt akarta mondani: „Ez a tehén, ha feláll, a számomra [olyan lesz, mint] egy áldozat!”⁴²
- 3) Ha valaki megtölt magának egy poharat [borral⁴³] és azt mondja: „Tartózkodni akarok tőle!” – názír lett.⁴⁴ Egyszer egy ittas asszonynak töltöttek meg egy poharat [borral], ő pedig ezt mondta: „Tartózkodni akarok tőle!” – erre a bölcsek azt mondták: „Csak azt akarta mondani: „Ez [az ital] a számomra [olyan, mint] egy áldozat!”⁴⁵
- 4) [Ha valaki azt mondja:] „Názír akarok lenni, de azzal a feltétellel, hogy ihatok bort!” vagy: „egy halott miatt tisztátalanná tehetem magam!” – názír lett, és mindezek is tilosak neki.⁴⁶ [Ha valaki azt mondja:] „Tudtam, hogy [a Tórában]

³⁵ A Misna korában az állatokat, illetve az élettelen tárgyakat is felruházták a gondolkodás képességével.

³⁶ Itt a nőnemű **נִזְרָה נִזְרָה** forma szerepel, ami jelentheti azt is: „Názírnő akarok lenni!”

³⁷ Valójában itt a földre rogyott tehén gazdájának az állat szájába adott fogadkozásáról van szó: „Ha (végre) feláll ez a tehén, akkor tartózkodom tőle (és nem vágom le)!” ld. a Babiloni Talmudot (Názír 10a).

³⁸ Itt a hímnemű **נִזְרָה נִזְרָה** forma szerepel, ami jelentheti azt is: „Názír akarok lenni!”

³⁹ Valójában itt is a ház lakójának a beragadt ajtó szájába adott fogadkozásáról van szó: „Ha (végre) kinyílik ez az ajtó, akkor tartózkodom tőle (és nem teszek kárt benne)!”

⁴⁰ Az illető szájából ugyanis elhangzott a „Tartózkodni fogok...!” mondat, ez pedig héberül ugyanúgy hangzik, mint az, hogy „Názírnő/názír akarok lenni!” (**הַרִינִי נִזְרָה / הַרִינִי נִזְרָה**) Emiatt Sammaj iskolája a fogadkozást érvényes názír-fogadalomnak tekinti – még akkor is, ha az önmegtartóztatás olyan dolgokra vonatkozott, ami egyébként egy názírnak nem tilos (húsevés, egy ajtó összetörése), ld. fentebb a II.1. pont alatt a füge esetét (ehhez ld. a 32. lábjegyzetet).

⁴¹ Hillél iskolája ezt a két esetet ugyanúgy ítéli meg, mint a II. 1. pont alatt a füge esetét (ehhez ld. a 33. lábjegyzetet).

⁴² Azaz Sammaj iskolája sem tekinti a tehénnel kapcsolatban tett fogadalmat názír-fogadalomnak, de mégis fogadalomról van szó: A tehén húsa olyanná vált a fogadkozás kimondója számára, mint az Istennek szentelt áldozat, ezért attól köteles tartózkodnia.

Jegyezzük meg azonban, hogy ennek a pontnak a fordítása és magyarázata meglehetősen nehéz és vitatott. A fentebb közölt fordítás és interpretáció nyelvtanilag egy lehetséges és a kontextusba is beleillő megoldást közöl. A szöveg elsődleges és kézenfekvő fordítása azonban ez: „Ha valaki azt mondja: Ez a tehén [tán] azt gondolja: ‘Názír legyek (נִזְרָה), ha [innen] felállok!’, vagy ez az ajtó ezt gondolja: ‘Názír legyek (נִזְרָה), ha [nekij] kinyílik!’” Eszerint tehát itt két olyan, könnyelműen kimondott fogadalomról van szó, amit utólag más szájába igyekeztek adni: „Ha végre feláll ez a tehén, názírnő leszek!” és „Ha végre kinyílik ez az ajtó, názír leszek!”

⁴³ Vagy bármilyen más, a názír számára nem fogyasztható, szőlőből és alkoholos italból készült folyadékkal (vö. 4Móz 6,3k.).

⁴⁴ Mivel a **נִזְרָה נִזְרָה** „Tartózkodni akarok...!” = „Názír akarok lenni!” formula után olyan dolgot nevezett meg (itt: alkoholfogyasztás), amittől a názírnak tartózkodnia kell, s mivel még előtte nem ivott, azaz teljesen józan és beszámítható volt.

⁴⁵ Mert az illető a „Tartózkodni akarok...!” = „Názír akarok lenni!” formula kimondása előtt már fogyasztott alkoholt, illetve mert szavai az adott együtleten a további alkohol elutasítására is vonatkoztathatóak. A „Tartózkodni akarok tőle!” megfogalmazás ebben az esetben azért is megengedett, mivel egy másfajta visszautasítást esetleg csak a felkínált *következő* pohárra vonatkoztatták volna: így azonban egyértelműen bármilyen további poharat visszautasított.

⁴⁶ Mivel a fogadalomnak a Tórával ellentétes része (vö. 4Móz 6,3–4) ugyan érvénytelen, viszont maga a názír-fogadalom – akárcsak minden, a Tórában szereplő önkéntes felajánlás – összességében mégis érvényes.

van názírság,⁴⁷ de azt nem tudtam, hogy a názírnak tilos a bor!” – az mégis tilos neki.⁴⁸ Simon rabbi azonban [ezt] engedélyezi neki.⁴⁹ [Ha valaki azt mondja:] „Tudtam, hogy a názírnak tilos a bor, de azt hittem, hogy a bölcsek nekem [ezt az egyet] majd megengedik, mert bor nélkül nem tudok [meg]élni!” vagy „mert sírásó vagyok!”⁵⁰ – úgy [az] engedélyezett neki.⁵¹ Simon rabbi azonban [ezt] megtiltja neki.⁵²

- 5) [Ha valaki azt mondja:] „Názír akarok lenni, és [ezen felül] vállalom egy [másik] názír hajkorona-áldozatát!”⁵³ és valaki hallja ezt és azt mondja: „Én is [názír akarok lenni], és én is vállalom egy [másik] názír hajkorona-áldozatát!”, akkor, ha okosak, bemutatathatják egymás hajkorona-áldozatát.⁵⁴ Ha nem [okosak], akkor [önmagukon túl] más názírokért is be kell mutatniuk a hajkorona-áldozatot.⁵⁵
- 6) [Ha valaki azt mondja:] „Vállalom egy názír hajkorona-áldozatának a felét!”, és valaki hallja ezt, és azt mondja: „Én is vállalom egy názír hajkorona-áldozatának a felét!”, akkor az egyiknek [is] egy názír teljes hajkorona-áldozatát kell teljesítenie, és a másiknak [is] egy názír teljes hajkorona-áldozatát kell teljesítenie: ezek Meir rabbi szavai.⁵⁶ A bölcsek azonban azt mondják: ennek is csak egy hajkorona-áldozat felét kell bemutatnia, és annak is csak egy hajkorona-áldozat felét kell bemutatnia.
- 7) [Ha valaki azt mondja:] „Názír akarok lenni, ha fiam születik!”, és aztán fia születik – názír lett. Ha azonban lánya születik, vagy egy nemtelen vagy hímnős gyermeke – nem lett názír.⁵⁷ Ha [azonban] azt mondja: [„Názír akarok lenni,] ha

⁴⁷ Azaz hogy a Tóra ezt a fajta fogalmat ismeri, s így az minden esetben érvényes.

⁴⁸ Mert a Tóra nem ismerete (vö. 4Móz 6,3–4) ugyanúgy nem mentesít a teljes názírság megtartása alól, mint a Tóra rendelkezéseivel szemben kimondott explicit megszorítás. Azaz az illető názír-fogadalma érvényes, így a názírra vonatkozó valamennyi rendelkezést meg kell tartania (vö. fentebb, az I. 4. pont alatt).

⁴⁹ Mert szerinte csak az tekinthető érvényes názír-fogadalomnak, amiben valaki a teljes názírság megtartására kötelezi magát. Azaz Simon rabbi szerint a fenti esetben az illető názír-fogadalma érvénytelen, így bort is nyugodtan ihat, illetve halottal is érintkezhet.

⁵⁰ Azaz mint sírásó keresi a kenyerét. Rasi szerint ez csak akkor lehet kibúvó, ha az adott településen nincsen másik sírásó.

⁵¹ Mert ebben az esetben a názírság könnyítése nem a Tóra hiányos ismeretén vagy rendelkezéseinek figyelmen kívül hagyásán alapul, hanem az interpretáció területére tartozó tárgyi tévedésen, illetve téves információon. Az ilyen esetekben nem szükséges, hogy a fogalmat a bölcsek hivatalosan is feloldják, az magától érvényét veszti.

⁵² Ő sem kötelezi az illetőt a názírság megtartására, de úgy gondolja, hogy a tévedésen alapuló fogalmak érvénytelenítéséhez is szükséges a bölcsek hivatalos feloldozása.

⁵³ Szó szerint: „megnyiratkozását”. A názírságot lezáró hajkorona-áldozathoz ld. 4Móz 6,13–20.

⁵⁴ Azaz mindkettőjüknek csak egyetlen hajkorona-áldozatot kell bemutatniuk: kölcsönösen egymásét.

⁵⁵ Azaz ha egymással nem egyeztek meg, akkor mind a két názírnak két hajkorona-áldozatot kell bemutatnia: az egyiket önmagáért, a másikat egy harmadik, illetve negyedik személyért.

⁵⁶ Mivel – a héber szórend szerint – mindketten kimondták, hogy „Vállalom egy názír hajkorona-áldozatát!”, ami egy teljes hajkorona-áldozatra vonatkozik, s ezt utólag már nem lehet a mögé illesztett „felét/félig” szavakkal módosítani. Meir rabbi ebben is a Talmudban lejegyzett alapelvét követi: „Tartsd magad az először kimondott szavakhoz!” (Pes. 60a; Ned. 26a)

⁵⁷ A héber בן „fiúgyermek” szó többes számú formája (בנים) általában „gyermek”-et is jelenthet (ld. pl. 1Móz 3,16, illetve azt a héber nyelvtani szabályt, hogy egy vegyes nemű csoportot a nemek arányától függetlenül mindig a hímnemű többes számú névszóval jelölnek), a בנה ige pedig „gyermekhez jutni” értelemben is fordítható (ld. pl. 1Móz 16,2). A fenti rendelkezés tehát azt tisztázza, hogy a názír-fogadalomban a בן szó alatt – az általános szóhasználatnak megfelelően – csak a „fiúgyermek”, nem pedig általában „gyermek” értendő.

látom, hogy gyermekem⁵⁸ lesz!” – názír lett, még ha lánya születik is, vagy nem-telen vagy hímnős gyermeke.

- 8) Ha [azonban] felesége elvetélt⁵⁹ – [férje] nem lett názír. Simon rabbi azonban ezt mondja: Így kell nyilatkoznia: „Ha életképes [lett volna] a gyermek, akkor kötelezően názír vagyok, ha nem, akkor názír vagyok önkéntes felajánlásként!”⁶⁰ Ha aztán [felesége] ismét szül⁶¹ – názír lett. Simon rabbi ezt mondja: Így kell nyilatkoznia: „Ha az első [gyermek] életképes lett volna, akkor az első [názírság] volt kötelező, ez pedig önkéntes, ha nem, akkor az első [názírság] volt önkéntes, ez pedig kötelező.”
- 9) [Ha valaki azt mondja:] „Názír akarok lenni, és [még egyszer] názír, ha fiam születik!”⁶² és megkezdte a saját názírságát letölteni,⁶³ és közben fia születik, akkor előbb le kell töltenie a sajátját,⁶⁴ majd azt követően a fiáét. [Ha azonban valaki azt mondja:] „Názír akarok lenni, ha fiam születik, és [még egyszer] názír!”⁶⁵ és megkezdte a saját názírságát letölteni,⁶⁶ és közben fia születik, akkor meg kell szakítania a sajátját, és letöltenie a fiáét,⁶⁷ majd azt követően kell befejeznie a sajátját.⁶⁸
- 10) [Ha valaki azt mondja:] „Názír akarok lenni, ha fiam születik, utána pedig még száz napig názír [akarok lenni]!”⁶⁹, akkor ha a 70. [nap]-ig⁶⁹ megszületik a fia, semmit sem veszett el,⁷⁰ ha azonban a 70. [nap] után [születik meg a fia], úgy a

⁵⁸ Héberül וֶלֶד, ami – szemben az előző fogadalomban használt בֶּן „fiú” szóval – általában „gyermek”-et jelent.

⁵⁹ Azaz ha a gyermek bizonyítottan nem életképesen született.

⁶⁰ Azaz ha valaki a fogadalomban kitér a vetelés lehetőségére, akkor mindenképpen érvényes a názír-fogadalom.

⁶¹ Újabb terhességből életképes gyermeket.

⁶² Azaz két názírság letöltésére tesz fogadalmat: egyet önmagáért, egyet pedig feltételhez kötötten a születendő fiáért.

⁶³ Fia megszületése előtt nyilván csak a saját názírságát kezdhetette meg letölteni.

⁶⁴ És azt a Tóra előírásának megfelelően a hajkorona-áldozattal lezárnia.

⁶⁵ Azaz itt az előző esethez képest a két názírság sorrendje fordított: előbb hangzik el a fiáért vállalt, feltételhez kötött, majd utána az önmagáért, feltétel nélkül vállalt názírság.

⁶⁶ Fia megszületése előtt nyilván itt is csak a saját názírságát kezdhetette meg letölteni – a fogadalmában elhangzott sorrendtől függetlenül.

⁶⁷ Mivel fogadalmában a fiáért vállalt názírság állt az első helyen.

⁶⁸ És csak a második názírság befejezése után kell bemutatnia a *kettőért együtt* a hajkorona-áldozatot. Ennek az az oka, hogy 30 napnál rövidebb názírság nem engedélyezett (ld. az I. 3. pont alatt), így a két hajkorona-áldozat között is legalább 30 napnak el kellene telnie (ld. lentebb, a II. 10. pontot). Mivel ez a feltétel itt az első názírság két részre szakítása között – normál, 30 napos názírság esetén – nem teljesülne, így a két hajkorona-áldozatot csak együtt, egyszerre szabad bemutatni. Ha azonban saját názírságát 30 napnál hosszabb időre vállalta, s annak megszakítása után abból még legalább 30 hátravan, a hajkorona-áldozatokat külön is bemutathatja – így Rasi, a Toszafot és Meiri. Másképp Maimonidész (Hil. Nes. IV,3), aki szerint az első názírság lejárta után mindenképpen be kell mutatnia egy hajkorona-áldozatot, majd egy teljes, 30 napos názírság után a másodikat.

⁶⁹ A 70. napot is beleértve.

⁷⁰ Azaz a fogadalmat tevő – két fogadalmának sorrendjétől függetlenül – most is a saját, 100 napos názírságát kezdte meg először letölteni. Így fia születésekor ezt meg kell szakítania, hogy először a fiáért fogadott názírságát töltsse ki. Ha a fia saját názírságának 70. napja előtt megszületett, úgy még több mint 30 nap van saját názírságából hátra, ezért a fiáért vállalt názírságot le tudja egy hajkorona-áldozattal zárni, majd saját názírságának végén ismét bemutathatja azt (ld. ehhez fentebb, 68. lábjegyzet).

70 nap nem érvényes, mivel nem szabad 30 nap letelte előtt [újabb] hajkorona-áldozatot bemutatni.⁷¹

III. bekezdés

- 1) Ha valaki azt mondja: „Názír akarok lenni!”, akkor a 31. napon nyíratkozzon meg;⁷² ha azonban a 30. napon nyíratkozik meg, akkor is teljesítette [názírságát].⁷³ [Ha azonban valaki azt mondja:] „Harminc napig akarok názír lenni!”, és [már] a 30. napon megnyíratkozik, nem teljesítette [názírságát].⁷⁴
- 2) Ha valaki kétszeres názírságot fogad,⁷⁵ akkor az elsőért a 31. napon nyíratkozzon meg, majd a másodikért a 61. napon.⁷⁶ Ha azonban az elsőért a 30. napon nyíratkozott meg, akkor a másodikért a 60. napon is megnyíratkozhat,⁷⁷ de ha egy nappal a 60. nap előtt nyíratkozik meg,⁷⁸ akkor is teljesítette [názírságát].⁷⁹ Rabbi Papiász is így tett tanúbizonyságot valakiről, aki kétszeres názírságot fogadott: Ha az elsőért a 30. napon nyíratkozott meg, akkor a másodikért a 60. napon is megnyíratkozhat, de ha egy nappal a 60. nap előtt megnyíratkozik, akkor is teljesítette [názírságát], mivel a 30. nap is beszámíttatik neki.
- 3) Ha valaki azt mondja: „Názír akarok lenni!”, de a 30. napon [egy halott miatt] tisztátalanná teszi magát, akkor mindent érvénytelenné tett.⁸⁰ Rabbi Eliezer azonban ezt mondja: Nem tett érvénytelenné, csak 7 napot.⁸¹ [Ha azonban vala-

⁷¹ A két názírságot lezáró hajkorona-áldozatok között legalább 30 napnak el kell telnie. Ezért, például, ha valakinek a fia a száz napos názírság 80. napján született, úgy a fiáért fogadott názírság közbeiktatása után saját magáért már csak 20 napot kellene letöltenie. Ezt a 20 napot azonban 10 nappal meg kell hosszabbítani, hogy a két hajkorona-áldozat között a szükséges 30 meglegyen. Így az illető saját magáért vállalt názírsága annyival hosszabb lesz, ahány nappal később született a fia a názírsága 70. napjánál. Ezt jelenti az, hogy „a 70 nap nem érvényes”.

⁷² Azaz mutassa be a názírságát lezáró hajkorona-áldozatot (ld. 4Móz 6,18). Mivel a fogadalom letételkor az időpontra a názír e paragrafus szerint nem tett fogadalmat, így az 30 napig tart, lásd az I. 3. pont alatt.

⁷³ Mivel a megkezdett 30. nap is egy teljes napnak számít.

⁷⁴ Ha ugyanis valaki pontosan megnevezi, hogy hány napra vállal názírságot, akkor a megadott időtartam alatt mindig teljes napok értendők. Ha tehát a 30. napon nyíratkozik meg, megszegte fogadalmát, s így ismét 30 teljes napot kell teljesítenie.

⁷⁵ Azaz két, közvetlenül egymás után teljesítendő 30 napos názírságot, ld. a II. 9. pont alatt.

⁷⁶ Mivel a megkezdett 31. nap az első názírság zárónapjának, de egyben a második názírság első napjának is beszámít. Így a 60. nap a második názírság 30. napjának, míg a 61. nap a 31. napjának tekinthető.

⁷⁷ Mivel a 30. nap, melyen az első názírságát befejezte, egyben a második názírság első, teljes napjának is elszámolható.

⁷⁸ Ti. ha az első názírságát már a 30. napon befejezte.

⁷⁹ Mivel az első názírság 30. napja teljes napként beszámít a második názírságba is, így az 59. nap már a második názírság 30. napjának tekinthető.

⁸⁰ Azaz – szemben az előző pont alatt szabályozott esetekkel – a megkezdett 30. napnak a tisztátalanná válás előtti része nem számítható be utólag a názírság teljes, utolsó napjának, mivel a názírságot lezáró hajkorona-áldozat bemutatására a tisztátalanná válás előtt még nem került sor. „Mindent érvénytelenné tett”: azaz mintha a názír názírságának bármely korábbi napján vált volna tisztátalanná: a 4Móz 6,12 szerint ilyenkor a názírság addig letöltött napjai érvényüket veszítik. A tisztátalanná válás harmadik, illetve a hetedik napján a názírnak tisztító vízzel kell meghintetnie magát (ld. 4Móz 19,12), majd a hetedik napon be kell mutatnia a kötelezően előírt tisztulási áldozatot (ld. 4Móz 6,9–12), a názírság letöltését pedig – jelen esetben a 30 napot – el kell előlről kezdenie.

⁸¹ Azaz Eliezer rabbi szerint a megkezdett 30. napnak a tisztátalanná válás előtti része igenis beszámítható a názírság teljes, utolsó napjának, így szerinte a halott miatti tisztátalanság már a názírság letöltése után következett be. Tisztátalan állapotban azonban semmilyen áldozatot, így a hajkorona-áldozatot sem

ki azt mondja:] „Harminc napig akarok názír lenni!”, és a 30. napon tisztátalanná teszi magát, akkor [is] mindent érvénytelenné tett.⁸²

- 4) [Ha valaki azt mondja:] „Száz napig akarok názír lenni!”, de a 100. napon [egy halott miatt] tisztátalanná teszi magát, akkor mindent érvénytelenné tett.⁸³ Rabbi Eliezer azonban ezt mondja: Nem tett érvénytelenné, csak 30 napot.⁸⁴ Ha a 101. napon teszi magát tisztátalanná, akkor 30 napot tett érvénytelenné.⁸⁵ Rabbi Eliezer azonban ezt mondja: Nem tett érvénytelenné, csak 7 napot.⁸⁶
- 5) Ha valaki úgy fogadott názírságot, hogy közben egy temetőben volt,⁸⁷ még ha ott is maradna 30 napra, akkor sem számítana az be neki [a 30 napba], és nem kell bemutatnia áldozatot [a halott okozta] tisztátalansága miatt.⁸⁸ Ha azonban eljött onnan, majd [megtisztulva] visszatért,⁸⁹ [a tiszta helyen töltött napok] beszámítanak neki,⁹⁰ és [a halott okozta újabb] tisztátalansága miatt áldozatot kell bemutatnia.⁹¹ Rabbi Eliezer azt mondja: Nem így, ha a kettő egy napra esik,⁹² hiszen meg van írva: „az előző napok nem számítanak” [4Móz 6,12],⁹³ tehát csak akkor [lehet így eljárni], ha vannak „előző napok”.⁹⁴

lehet bemutatni, ami miatt a názírnak a tisztulás hét napját (vö. 4Móz 19,12) ki kell várnia. Mivel azonban a názírság a hajkorona-áldozattal ér véget, ezért a tisztulás hetét is a názírság szabályai szerint kell kitölteni.

⁸² Mivel a „harminc nap” meghatározás miatt a fogadalom 30 teljes napra értendő, ld. fentebb a II. 1. pont alatt, ehhez pedig a 74. lábjegyzetet. Eliezer rabbi tehát ebben az esetben osztja a bölcsek véleményét.

⁸³ Ha ugyanis valaki pontosan megnevezi, hogy hány napra vállal názírságot, akkor a megadott időtartam alatt mindig teljes napokat kell érteni, ld. a kérdéshez fentebb a III. 1. pontot, ehhez pedig a 74. lábjegyzetet. „Mindent érvénytelenné tett”: azaz ki kell töltenie ismét a teljes, száz napos názírságot.

⁸⁴ Eliezer rabbi szerint ugyan a názír nem teljesítette fogadalmát (ld. 82. lábjegyzet), a názírnak azonban a 4Móz 6,12 értelmében egy *újabb* (itt most: egy meg nem határozott, azaz 30 napos) *názírságot* kell kitöltenie, nem pedig a megszegett (hosszabb időre megfogadott) názírságát kell megismételnie.

⁸⁵ Azaz a teljesen kitöltött száz nap után, a 101. napon, de még a hajkorona-áldozat bemutatása előtt – a bölcsek szerint ebben az esetben a názírnak egy *újabb* (meg nem határozott, azaz 30 napos) *názírságot* kell kitöltenie, de nem kell a 100 napos názírságát megismételnie.

⁸⁶ Azaz Eliezer rabbi szerint a 101. napon a názír már letöltötte a 100 teljes napot, a tisztátalanná válása ezért csak a hajkorona-áldozat bemutatásában akadályozza meg, de fogadalmának teljesítését nem törli el. Az erre az esetre kirott 7 naphoz ld. fentebb, 81. lábjegyzet.

⁸⁷ Azaz tisztátalan helyen tartózkodik, valamint a VII. 2. pont alatt tárgyalt módon tisztátalanná is tette magát, így názírságát tisztátalan állapotban kezdi meg.

⁸⁸ Azaz a názír-fogadalom érvénytelen, így az illetőnek nem kell a hét napos tisztulási folyamaton átesnie (vö. 4Móz 19,12 és 4Móz 6,9–12), és a názírságot letöltenie, hiszen a 4Móz 6,9–12 csak a tiszta állapotban tett názír-fogadalmakra vonatkozik.

⁸⁹ Értsd: elhagyta a tisztátalan helyet, alávetette magát a hét napos tisztulási szertartásnak (vö. 4Móz 19,12), majd ezt követően megkezdte názírságának letöltését, és abból visszatérése előtt legalább egy napot teljesített is.

⁹⁰ De csak akkor, ha a temetőbe visszatérve a VII. 2. pont alatt felsorolt esetek egyikével sem tette tisztátalanná magát.

⁹¹ Azaz a názír-fogadalom a temetőn kívül tartózkodása során érvénybe lépett, így a 4Móz 6,9–12 rendelkezései is vonatkoznak rá.

⁹² Ti. az első tisztátalanságából való megtisztulása és a temetőbe visszatérve az ismételt tisztátalanná válása.

⁹³ A 4Móz 6,12 ugyanis többes számban „napok”-ról, azaz legalább két napról beszél.

⁹⁴ Azaz a Misna szerint a 4Móz 6,12 rendelkezését úgy kell értelmezni, hogy tisztátalanná válás miatt csak akkor törölődik a názírság addig letöltött ideje, ha valaki a názírságából már legalább egy teljes napot letöltött, azaz a tisztátalanná válás a második vagy annál későbbi napon következett be.

- 6) Ha valaki [egy idegen országban] hosszabb [időre]⁹⁵ názírságot fogadott, és letöltötte a názírságát, majd az országba [= Izráelbe] jön – Sammaj iskolája erre azt mondja: [már csak] 30 nap názírságot kell teljesítenie, Hillél iskolája azonban ezt mondja: A názírságát előlről kell kezdenie.⁹⁶ Egyszer Heléna királynő⁹⁷ fia háborúba vonult, a királynő pedig ezt mondta: „Ha a fiam épségben hazatér a háborúból, hét évig názír leszek!” Fia haza is tért a háborúból, ő pedig hét évre názír lett. A hét év elteltével felment az országba [= Izráelbe]. Ekkor Hillél iskolája úgy utasította, hogy még hét esztendeig názírnak kell lennie.⁹⁸ E [második] hét év végén azonban [egy halott miatt] tisztátalanná vált; így történt, hogy 21 éven át kellett názírnak lennie. Erre Rabbi Jehuda ezt mondta: csak 14 évig kellett [volna] názírnak lennie.⁹⁹
- 7) Ha valakiről két pár tanú tanúskodik,¹⁰⁰ s kettő azt vallja, hogy két názírságot fogadott, a másik kettő azonban azt vallja, hogy ötöt¹⁰¹ – Sammaj iskolája erre azt mondja: mivel a tanúk megosztottak, egyáltalán nem kell názírnak lennie.¹⁰² Hillél iskolája azonban ezt mondja: az ötben benne van a kettő: tehát kétszeres názírnak kell lennie.¹⁰³

Felhasznált irodalom

Mischnajot. Die sechs Ordnungen der Mischna. Hebräischer Text mit Punctuation, deutscher Übersetzung und Erklärung. Teil III. Ordnung Naschim. Übersetzt und erklärt von M. Petuchowski und S. Schlesinger. Dritte Auflage. Victor Goldschmidt Verlag, Basel 1968.

Die Mischna in deutscher Übersetzung mit einer Einleitung und Anmerkungen von Dietrich Correns. Hannover, 2002.

⁹⁵ Azaz a minimális 30 napnál hosszabb időre (ld. az I. 3. pont alatt).

⁹⁶ Az Izráelen kívüli területek a rabbinikus értelemben, de nem a Tóra alapján tisztátalannak számítottak. Sammaj iskolája ezért az ott tett fogadalmat és annak kitöltését érvényesnek tekinti. A názírságot lezáró hajkorona-áldozatot azonban csak Izráel területén lehet bemutatni. Így viszont a názír a názírság kitöltése és a hajkorona-áldozat bemutatása között az idegen földön tisztátalanná tette magát, ami miatt Sammaj iskolája a III. 4. pont értelmében a názírtól a hajkorona-áldozat bemutatása előtt, Izráel területén a minimális 30 napos názírság letöltését követeli meg (ehhez ld. a 85. lábjegyzetet). Ezzel szemben Hillél iskolája a III. 5. pont szellemében azt tartja, hogy a tisztátalan földön meg sem kezdődhetett a názírság, így azt Izráelbe érkezve kell elkezdni és kitölteni.

⁹⁷ A Római és a Pártus Birodalom határán, a Tigris felső folyásánál elterülő kicsiny királyság, Adiabene pogány származású királynője, aki Kr. u. 30 körül családjával együtt áttért a zsidó hitre. A királynő Kr. u. 43-ban utazhatott Jeruzsálembé, ld. Schalit: *Helena* szócikk – CD változat.

⁹⁸ Azaz Izráelbe érkezve a teljes 7 éves názírság ismételt letöltésére kötelezték, ld. fentebb a 96. lábjegyzetet.

⁹⁹ Azaz első názírságát Izráelbe érkezve nem kellett volna megismételnie, ld. fentebb a 96. lábjegyzetet.

¹⁰⁰ A bírósági eljárás során a tényállás bizonyításhoz a Tóra legalább két, azaz „egy pár” tanú egybehangzó vallomását írja elő (ld. 5Móz 19,15).

¹⁰¹ Miközben ő maga tagadja, hogy názír-fogadalmat tett volna, vagy azt mondja, nem emlékszik, tette, és ha igen, hányszoros fogadalmat, vagy egyszerűen csak él a hallgatás jogával, ami a rabbinikus jogértelmezés szerint ellentmondó vallomások esetén nem tekinthető a vád beismerésének.

¹⁰² Mivel a két tanúvallomás a názír-fogadalmak számában ellentmond egymásnak, így mindkettő érvénytelen, és maga a názír-fogadalom letétele sem tekinthető bizonyítottnak.

¹⁰³ Mivel a két tanúvallomás egyezik a názír-fogadalom tényében, valamint abban, hogy az illető legalább két názírságot fogadott, így azok e két dologban érvényes tanúvallomásnak tekintendők.

*

- Benzinger, I.: *Hebräische Archäologie*. Tübingen 21907.
- Boertien, M.: *Nazir* (Gießener Mischna III/4). Berlin 1971.
- Brown, F. – Driver, S. R. – Briggs, C. A.: *Hebrew and English Lexicon*. Peabody 2003.
- de Vaux, R.: *Das Alte Testament und seine Lebensordnungen*. Band II. Freiburg / Basel / Wien 1962.
- Jenni, E.: *Nasiräer szócikk* in: RGG³, Band IV, 1308–1309.
- Koehler, L. – Baumgartner, W.: *Lexicon in Veteris Testamenti Libros*. Leiden 1958.
- Kratz, R. G.: *Die Komposition der erzählenden Bücher des Alten Testaments*. Göttingen 2000.
- Kuhn, K. G.: *Die tannaitische Midrasch Sifre zu Numeri* (Rabbinische Texte II/3). Stuttgart 1959.
- Kühlewein, J.: *nāzīr Geweihter szócikk* in: E. Jenni – C. Westermann (Hg.): *Theologisches Wörterbuch zum Alten Testament*. Band II, 50–53.
- Milgrom, J.: *Nazirite szócikk* in: *Encyclopaedia Judaica* – CD változat.
- Pedersen, J.: *Israel. Its Life and Culture*. Vol. 3–4. London / Copenhagen 1959.
- Rebell, W.: *Nasiräer szócikk* in: H. Burkhardt et al. (Hg.): *Das Grosse Bibellexikon*. Band 2. Wuppertal / Zürich 1988, 1029.
- Rothkoff, A.: *Nazirite – In Talmud szócikk* in: *Encyclopaedia Judaica* – CD változat.
- Salmanowitsch, H.: *Das Naziräat nach Bibel und Talmud*. Wilna 1931.

Der Mischna-Traktat Nazir

I. Teil.

Die hier dargebotene Übersetzung bietet – als Probe-Text des ungarischen Mischna-Projektes koordiniert von Tibor Marjovszky – die ersten drei Kapitel des Mischna-Traktats *Nazir*.

Als Grundlage der Übersetzung wurde die folgende Mischna-Ausgabe verwendet: *Mischnajot. Die sechs Ordnungen der Mischna. Hebräischer Text mit Punctuation, deutscher Übersetzung und Erklärung*. Teil III: *Ordnung Naschim*, Übersetzt und erklärt von M. Petuchowski und S. Schlesinger, Victor Goldschmidt Verlag, Basel, Dritte Auflage, 1968. Als Kontroll-Text wurde gelegentlich die folgende Übersetzung herangezogen: D. Correns: *Die Mischna in deutscher Übersetzung mit einer Einleitung und Anmerkungen*, Hannover 2002. Innerhalb der Übersetzung sind die das Verstehen erleichternden Einfügungen [] markiert, und zur Interpretation des Textes werden die nötigen Informationen in Fußnoten angegeben.